

Kalafat yeri. - Kalafat.

FOTOĞRAF SANATI ÜZERİNE

GÜLER ERTAN

Bence, zaman biriminin en iyi en kesin ve net yargılandığı süre, kamera ile elde edilen sonuçtur. Kameranın işlevselliği ile kamerayı kullananın isteği doğrultusunda bu zaman birimi büyür veya küçülür. Sonuçta herşey bir tarafa bir; belgesel görüntü kalır sanatçının elinde.

Fotoğrafın sanat açısından tanıtımı üzerine yazı yazmak, bunu belirgin bir sahife içine sığdırabilmek kolay ve olası değildir. Nedenine gelince icadından bu yana ister bilimsel ister

estetik açıdan bakılsın bu kadar hızla gelişen ve teknolojik bir gelişme gösteren, kameranın gelişimini izlemek pek kolay değil. Hatta diyebilirim ki bu gelişme hızını bu değişik boyutlanmayı izlemek için bir ekip çalışması yapmak konunun sağlığı açısından daha da yararlı olur. İşte bu nedenledir ki bu kısa süreli yazım içerisinde sahip olduğum bilgileri sizlere aktarırken küçük pragraflar halinde ve uyarıcı nitelikte açıklamalarda bulunup konuya ışık tutmaya çalışacağımı bildiririm.

Bugün için bence, salt fotoğrafı, animasyonu, sinemayı televizyonu birbirinden ayırmak, aralarına kesin duvarlar örmek olası değildir.

Tüm bu görüntü elemanlarının bu denli hızla gelişip boyutlanmasına yine fotoğraf karelerinin neden olduğu gerçektir. Yakın bir geçmişe kadar herhangi bir kameranın başlıca özellikleri; göstermek istendiğinde o makina ile çekilmiş bir mermiyi, kanat çırpın kuşu, dönen uçak pervanesini belirleyen fotoğrafları hemen hepimiz görmüşüzdür.

Bilinen sanat kolları tarih kaydına bakılırsa, çok eskilere dayanıyor. Ancak fotoğraf sanatı için böyle onurlu bir geçmişten söz edemeyiz. Fotoğrafın emekleme sürecini atlatıp sözünü etkinleştirdiği devreye geldikten sonra da günün sanat akımlarının gerisinde kaldığını hep biliriz.

Biraz gerilere gidip örneklemelere el atarsak Fütüristler film karelerinden esinlenip resimsel ve plastik değerlerle bir yol bulmuşlardır. Gelin görün ki fotoğraf olanakları ile Fütürist etkiler, Fütürist akımdan çok daha sonraya rastlar.

Sanat-Fotoğraf etkileşmesinin örneklerini arttırmam gerekiyorsa bir enstanteneyi yakalayan en etkin eleman olmasına karşın, sanatta ifadeciler (Ekspresyonistler) sanat süreci içerisinde fotoğraftan yine öncedirler.

Gelişen her teknik, her fikir, geçmişi kendinden daha köklü olandan yararlanacaktır. Günümüze yaklaştıkça köklü geçmişlere sahip olan sanatlara karşın, fotoğrafın ve beraberinde getirdiği diğerlerinin hızla atılım yapıp kendi boyutları içerisinde yeni estetik kavramlar, biçimler ve kurgu tarzları oluşturduğunu görüyoruz.

Bu arada fotoğraf firmalarının görüntü ve kurgu elemanlarının dışında teknik pozlamalar ve malzeme farklılıkları ile de yeni deneysel girişimlere yer verdiklerini, elde edilen sonuçları da bu sanat dalı içerisinde kullandırmayı önerdiklerini hep biliyoruz.

Bu yeni denemeler yeni araç gereç bulguları bugün gerçekten sayılamayacak kadar çok, bu araştırmalar çoğu kez endüstri tarafından benimseniyor ve endüstriye mâl oluyorlar. Bulguların endüstriye uygulandıkları zaman yarar-

Fotoğraf sanatının iki güzel örneği. Yukarıda bir sokak manzarası ve aşağıda büyütülmüş bitki. - Two fine examples of photographic art. Above, street scene. Below, enlarged photograph of a plant.

Günlük hayattan bir dilim: sokak. - Scene from daily life. A street.

İlâklerinden kuşku yok. Kendi olanaklarımızla da bulguları kullanmamız denemelerimizi arttırabilmemiz yarar sağlayacaktır.

Film prospektüslerinde filmlerin nitelikleri açıklanırken normal pozlandırmadan başka bir üst değer bir alt değerle pozlandırılması önerilir. Bu araştırma ile çoğu kez yeni imkânlarla da sahip oluruz. Ancak böyle önerilerin altında yatan tüketim ekonomisinin hızlı çarklarının daha da hızlandırılması için var olan isteği gözden uzak tutmamak gerekir.

Bütün bunlara karşın hiç bir estetik kural ve hiç bir estetik yasa yoktur ki sanatı, el hüneri veya el işi bir ürün yerine bir mekanik katkı ile yapılamaz desin. Bugün pek çok salt sanat ürününde mekanik desteklerle hatta çoğu kez seri üretim biçiminde oluşturulup kitlelere sunulabildiği bir gerçektir. Bu durumda günümüzün sanat dünyasında ve seri üretime açık olma yeteneği de göz önüne alınırsa fotoğrafın önemi ve yüklendiği özel görev daha açık seçik ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda fotoğraf - endüstri ikileminden birkaç kez söz ettim. Burada gördüğünüz görüntüler, ofset tekniğinin esasını oluşturan renkli tonlara ayırma eylemine koşut düşünce ile kurgulanmıştır. Tabiidir ki burada karanlık oda olanaklarının zorlanması sonucunda bu görüntü elde edilebilmektedir. Bu görüntü burada biter mi, başka bir çeşitlemeye gi-

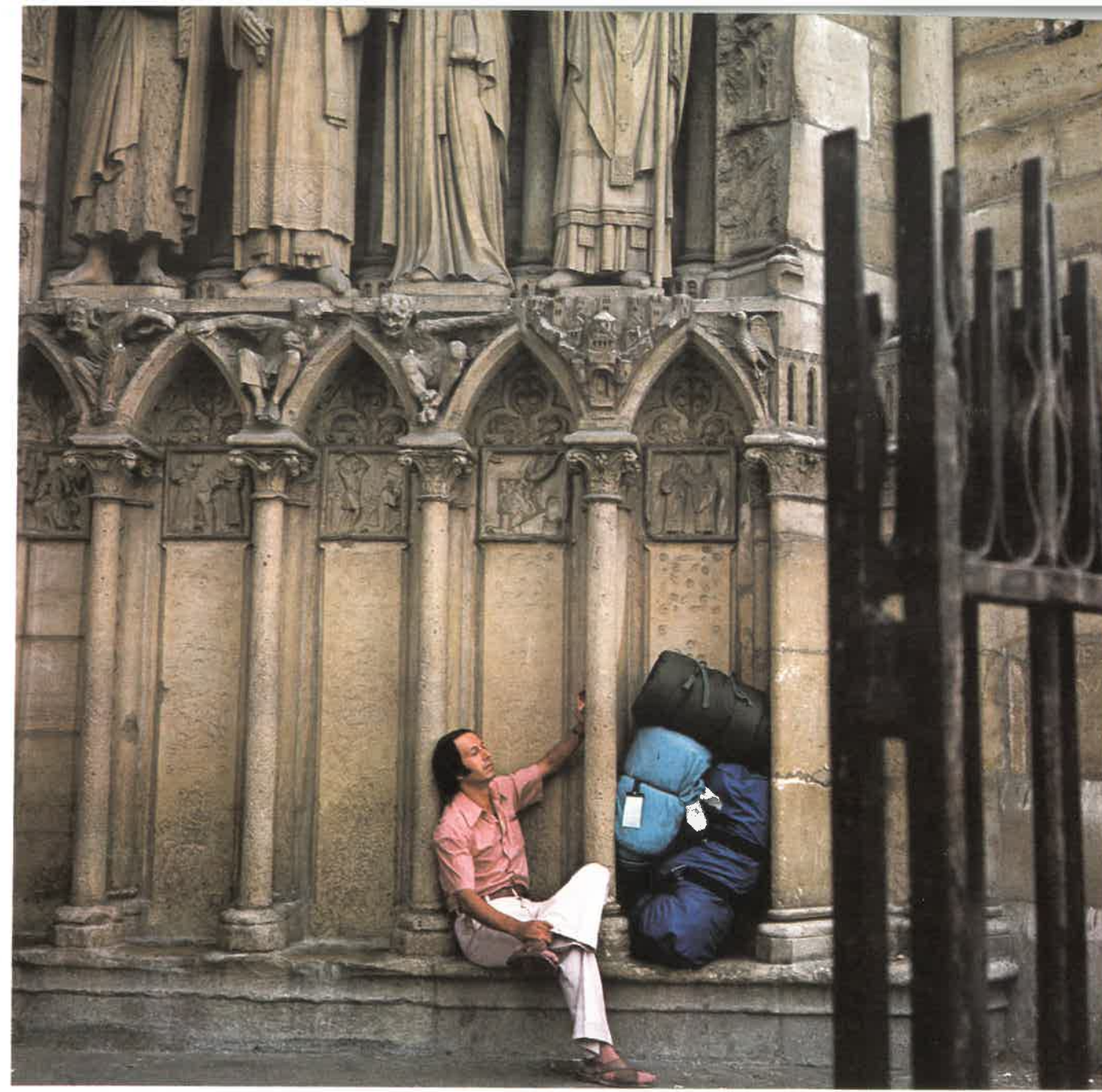
dilemez mi? Tabiidir ki evet; demin basitçe sözünü ettiğim bir alt değer, bir üst değer veya benzeri bir pozlama ile yani tüketime hız vererek bu çeşitleme arttırılır.

Burada solarizasyon tekniği ile bir karanlık oda çalışması görülmekte. Çalışma süresinde duyarlı yüzey bilinçli bir şekilde ışıkla şoke edilip, belirgin değişik efektlerle sonuca varılır, atelye çalışmalarımızda endüstriye varan yollar direkt olarak eğitime alınmaz. Ancak eğitim yöntemi içerisinde var olan yaratıcılık kuşkusu ile verilen teknik yöntemler giderek işlevselliklerini kabul ettirirler. Şüphe yok ki bu pek çok yerde de böyle denmektedir.

Bu yaratı ve olanakların zorlanması ilkesinde negatifsiz çalışmalar da ağırlık kazanmaktadır. Öyle ki konunun beraberinde getirdiği fikri gelişim ile obje seçiminin koşut olması, eğitilen kitlenin araştıracağı kendi kendine yarar sağlayacağı bir düşünce tarzıdır.

Fotoğraf bugün için öyle bir yapı ki 1900lerin mimarisi gibi herşeyin üzerine kol kanat açabilecek kudrette. Bu sanat bugün eriştiği teknik seviye sayesinde başlı başına bir kol ol-

Günlük hayattan bir dilim: sokakta âvâre dolaşanlar. - Scene from daily life. Strollers in the street.

Ritmi yaratan çizgilerle bunlara kontrast yapan eğik insan gövdesi. Bu fotoğrafın plâstik niteliği. Kilise ve turistin yarattığı statik yapı ve hayatın hareketliliği ise, konunun sosyal yönünü teşkil ediyor. - Bowed human body forming a contrast to rhythmic lines. The photograph displays plastic qualities. The church and the tourists create a contrast between the static structure and the movement of every day life that constitutes a topic of social comment.

makla beraber diğer sanat kollarını da yüzbinlerce defa tanıtması için başvurulmuş tek anlatım yolu. Fotoğraf her sanat kolu ile uzaktan yakından rengi ile lekesi ile deseni veya greni ile, kısaca her türlü imkânı ile ilişki halindedir. Her sanat kolunu araştırdığımızda fotoğrafın doğuşundan bu yana olan sınırlı ve kısa denilebilecek zaman içinde yaptığı aşamayı diğer hiç bir sanat kolunda göremeyiz.

Bu kısa ve sınırlı zaman dilimi, arap bilginlerinin bu günün görüntü saptayan makinasının temelini oluşturan araştırmaları ile başlamıştır. Kesin olmamakla beraber bu araştırmalar 1000-1300 tarihlerine rastlar. Bu arada 1342'de